

Kuusisataasivuinen tautologia

Roger Pearson: *Unacknowledged Legislators. The Poet as Lawgiver in Post-Revolutionary France. Chateaubriand–Staël–Lamartine–Hugo–Vigny*. Oxford: Oxford University Press 2016, 632 s.

Félix Fénéon, Mallarmén ja Rimbaud’n varhaisena tukijana tunnettu sekä postuumisti ”Kolmen rivin novelleina” (Nouvelles en trois lignes) uudelleenjulkaisuista pikku-uutisistaan muistettu kriitikko ja lehtimies, kirjoitti vuonna 1888 terävän notiisin Jean Larocquen teoksesta *La Plume et le pouvoir au XVIIIème siècle* (”Sulkakynä ja valta kahdeksannellatoista vuosisadalla”). ”Niin tunnontarkasti on Hra Jean Larroque vaivautunut lukemaan kokonaisen vuosisadan kirjallisen tuotannon”, sukunimen väärin tavaava uutispätkä kuuluu, ”ettei hän näytä sietäneen pitkästymistään tukeutumatta lukijoiden apuun.” Lausahdus luo vaikutelman puisevasta monumentaaliteoksesta, mutta heti alkajaisiksi teos osoittaa Fénéonin pikemminkin teroittavan kuin taittavan Larocquen sanallista peistä. ”Hämmästelen jatkuvasti sitä seikkaa”, tekijä toteaa derrida- maista otsikkoa ”Pas de préface” kantavassa johdantoluvussa, ”että eräät ovat tarpeeksi toimettomia kavutakseen korokkeelle yleisön eteen jakamaan palkintoja ja kunniamerkkejä kirjailijoille, joiden teokset ovat jo hyvän aikaa muodostaneet kouluopetuksen perustan.” Larocquen tunnontarkkuus lienee veistetty samasta puusta kuin hänen pitkästymisensä, sillä tuohon aikaan jo liiankin auliisti jaelluista arvonimistä hänen teoksestaan ei löydy yhtäkään. Niin lähelle valtaa kuin Larocquen valistusaikaiset sulkakynäilijät kapuavatkin, he eivät edes jälkiviisauden kajossa näyttäydy pappeina, shamaaneina, mystikkoina, maageina, näkijöinä, profeettoina ja lainsäätäjinä.

Roger Pearsonin monumentaalisen tunnontarkassa teoksessa *Unacknowledged Legislators. The Poet as Lawgiver in Post-Revolutionary France* tämän lajin liikanimet sitä vastoin vilisevät aina uupumukseen asti. Syy mahdolliseen uupumukseen ei ole yksin Pearsonin, sillä kirjailijoiden 1800-luvun taitteessa omaksumaa suunnannäyttäjän roolia käsittelevä tutkimus ei toki voi näitä spiritualisoivia epiteettejä välttää. Toisaalta Pearsonin vastuu lukijan uupumuspotentiaalista ei ole aivan mitätön, sillä teoksen pääasiallinen argumentatiivinen anti kutistuu – jos tätä voi kutistumiseksi kutsua – kuusisataasivuisiksi tautologiaksi. Pearson haluaa osoittaa François-René de Chateaubriandin (1768–1848) ja Madame de Staëlin (1766–1817) olevan runoilijan profeetallisesta roolista pohjimmiltaan yhtä mieltä paitsi Alphonse de Lamartinen (1790–1869) myös Victor

Hugon (1802–1885) ja Alfred de Vigny (1797–1863) kanssa, ja tässä hän onnistuu jo sanaston epämääräisyyden ansiosta. Vaikka runoilijat eivät laadi lakeja ja tähyä tuonpuoleiseen silkoilla runoilijanlahjoillaan, Ranskan vallankumousta seuranneena vuosisatana heidän uutta painoarvoa nauttavia tekemisiiän oli helppo ajatella – ja vielä helpompaa jättää ajattelematta – hengelliseen valtaan viittaavin käsittein.

Jos Pearson haksahaa tähän helppouteen, sekään ei ole suoranaisesti hänen vikansa. Profetoiva runoilija oli 1800-luvun keskeinen myytti, ja 1900-luvulla siitä ehdittiin sanoa likipitään kaikki sanottavissa oleva. Ranskalaisessa kontekstissa leijonanosasta vastaa Paul Bénichou (1908–2001), jonka vuonna 1973 julkaistu *Le sacre de l'écrivain, 1750–1830. Essai sur l'avènement d'un pouvoir spirituel laïque dans la France moderne* ("Kirjailijan kruunaus, 1750–1830. Tutkielma hengellisen vallan maallistumisesta modernin ajan Ranskassa") laajeni kahdessakymmenessä vuodessa laskutavasta riippuen neljän tai viiden teoksen eli 2 249 tai 2 669 sivun mittaiseksi teossarjaksi. Vaikutusahdistus väreilee ilmassa, kun Pearson hakee edes nimellisesti Bénichoun elämäntyöstä poikkeavaa kulmaa.

Kulma löytyy, mutta se osoittautuu juuri sen lajin kulmaksi, jollaiseen on vaikea olla kompastumatta. Sosiologiseksi kutsumastaan perspektiivistä Bénichou pyrki omien sanojensa mukaan kuuntelemaan teosten ja niiden historiallisten ehtojen vuoropuhelua. Lähestymistapaansa teoreettisemmaksi kutsuva Pearson taas kaartaa takaisin abstraktiin kysymykseen poetisoiden säädettävien lakien alkuperästä. Runous tuo lain ihmisten maailmaan, mutta mistä laki on peräisin? Onko runoilija Mooses, joka vastaanottaa lain, vai Orfeus, joka luo lain? Välittääkö hän jumalan lain ihmisille, vai loihtiiko hän sen mielikuvituksesta? Monasti kysytty kysymys kestää yhä kysymistä, etenkin sekoittuessaan vastaavaan dikotomiaan runousopin puolella, mutta näin löyhästä kysymisestä se kärsii. Tuoreemmin ja jäntevimmin käsittein asiaa ajattelee esimerkiksi Jacques Rancière, jonka teoksen *La Parole muette. Essai sur les contradictions de la littérature* ("Mykkä puhe. Tutkielma kirjallisuuden ristiriidoista", 1998) Pearsonkin ohimennen referoi. Tarkastellessaan romanttista poetiikkaa yleisen ilmaisevuuden ja ilmaisevan muodon yhdentekevyyden ristiriitana – kaikki on kieltä, mutta mikään kieli ei ilmaise juuri tiettyä asiaa – Rancièren teos tekee aiheestaan jälleen jotakin säpsähdyttävää. Ja mahtuu vieläpä taskuunkin.

Otsikkonsa ja ydinlauseensa Pearsonin teos on saanut Percy Bysshe Shelley (1792–1822) yhäti ajattelemaan innoittavasta ja mielikuvitusta kuohuttavasta esseestä "A Defence of Poetry". Shelley julistukselle suotu huomio on profetaallista myös kirjan omaan poetiikkaan nähden. Kun kukin pitkänpuoleinen sitaatti saa kehukseksen keskimäärin kaksi pitkänpuoleista eksplikaatiovirkettä, kirjan osuvasanainen poljento tempautuu valssaavaan rytmiin, jolloin se täyttää ainakin kaksi Defenessä mainituista ehdoista proosan runollisuuu-

delle ja siten sen profeetallisuudelle. Shelleyyn mukaan kekseliäät ajatukset ovat proosassakin kumoukseen kykeneväisiä, mikäli niitä ilmituovat virkkeet ovat paitsi väkevästi kuvallisia myös rytmillisesti sopusointuisia.

Kaksi kolmesta ei taida kuitenkaan riittää. Ajatus vyöryy näkynä mieleeni: ehkä olisi syytä jättää kirjallisuushistoria filosofien kirjoitettavaksi.

Hannu Poutiainen